

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น
ตามหลักขราวาสธรรม 4 : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง
อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
RESIDENTS' OPINIONS ON LOCAL POLITICIANS' LEADERSHIP BASED
ON BUDDHISM'S FOUR VIRTUES OF A GOOD HOUSEHOLD LIFE
(GHARAVASADHAMM): A CASE STUDY OF TAMBON DONG YANG
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN NADUN DISTRICT,
MAHA SARAKHAM PROVINCE

พระครูวิศิษฐ์บุญญากร กตปุณโย (ปะระทัง)¹

PHRAKHRUVISITPOONYAKORN KATAPOONYO (PARATANG)

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้เป็น 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ของประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกันและ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 331 คนโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ จำนวน 24 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .72 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบความคิดเห็นโดยใช้การทดสอบค่า t-test ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริตด้านลักษณะท่าทางหรือการวางตัว และด้านความกล้าหาญและความเด็ดขาด

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทศรามาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทศรามาธรรม 4 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทศรามาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ลำดับตามความสำคัญคือ 1) ผู้นำท้องถิ่นควรมีมนุษยสัมพันธ์ จริงใจ มีกิริยามารยาทอ่อนน้อมถ่อมตน พุดจาไพเราะ และควรเป็นแบบอย่าง ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน 2) กล้าตัดสินใจ มีความกล้าหาญ หนักแน่น กล้าได้กล้าเสีย ยึดมั่นในหลักความถูกต้องเป็นธรรม เป็นนักแก้ปัญหา เมื่อมีปัญหา และเหตุการณ์เร่งด่วนเกิดขึ้น และต้องแสดงความรู้สึกที่เข้มแข็งและ 3) ควรมีความความซื่อสัตย์ สุจริต มีความยุติธรรม มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน ไม่ล่าเอียง ตรงต่อเวลา ไม่คดโกง โปรงใส มีความเสมอภาค มีความเสียสละ รับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

ABSTRACT

The purposes of the thesis were: 1) to study residents' opinions on politicians' Buddhism's four virtues of a good household life-based leadership in Tambon Dong Yang Administrative Organization's authorized area of Maha Sarakham province's Nadun district, 2) to compare the former's opinions on the latter's four virtues of a good household life-based leadership, resting upon the former's variables of genders, ages and educational levels, 3) to regulate the former's suggestions for their such leadership in its authorized area. The sampling group comprised 331 electorate voters selected by Taro Yamane's table, aged 18 years up, whose names were in its household registration office. The instrument used for data collection was five rating scale questionnaires containing twenty-four questions with the reliability at .72. The statistics utilized for data analyses encompassed percentage, mean () and standard deviation, comparing the former's opinions with t-test and F-test (One-Way ANOVA).

Results of the research revealed the following findings:

1) Residents' opinions on local politicians' four virtues of a good household life-based leadership in Maha Sarakham province's Nadun district-located Tambon Dong Yang Administrative Organization's authorized area was rated at the 'high' scales in the overall domain of three aspects. All three aspects placed in descending order of means included: fairness and honesty, demeanour or social etiquettes, and bravery and decision-making respectively.

2) The comparative results of the former's opinions on the latter's four virtues of good household life-based leadership in Maha Sarakham province's Nadun district-located

Tambon Dong Yang Administrative Organization showed no significant differences in the former's opinions as such.

3) Residents' suggestions for local politicians' four virtues of such leadership in Dong Yang Administrative Organization's authorized area were recommended in descending of priorities. First, local leaders should have human relationship, sincerity, good mannerism, nice speech, and a good role model for self-practice and job performance, Secondly, they should dare make their own decisions; being brave, composed, ready to gain or lose, attached to principles of righteousness, willing to be problem-solvers. When an emergent problem or situation occurs, they must show energetic feelings. Finally, they should be honest, uncorrupt, fair, determined, hardworking, patient, indiscriminative, punctual, emblazing, transparent, sacrificed, holding responsible for the public, without looking forward to their own interests.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในปัจจุบันกระแสการตื่นตัว เรื่อง คุณธรรม การยึดมั่นความถูกต้องดีงาม ให้เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับ ทำให้มีการนำหลักคุณธรรมหลายประการ ไปเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศ และการควบคุมปฏิบัติงานของภาครัฐ ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดทิศทางของการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคุมไปกลับปลุกจิตสำนึก ค่านิยมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่มกำหนดให้ว่าคุณธรรมมาเป็นหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในทุกขั้นตอนของทุกองค์การ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11, 2542, หน้า 2) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุขการศึกษา และวัฒนธรรม มาตรา 79 รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี เพราะคนดีย่อมเป็นที่ปรารถนาที่ต้องการในที่ทุกหนทุกแห่งในทุกกิจการ และในทุกยุคทุกสมัย คนดีทำให้ครอบครัวเจริญโรงเรียนเจริญ ชุมชนเจริญ สังคมและประเทศชาติเจริญและมีความสุข คุณธรรมคือคุณสมบัติและสัญลักษณ์ของคนดี เป็นหลักถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของสัตบุรุษคือ คนดีหรือคนในอุดมคตินั้นเอง ในสังคมชาวพุทธ คนมีคุณธรรมย่อมเป็นผู้ควรค่าแก่ความรัก เกียรติ ศักดิ์ศรีและการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมือง

ท้องถิ่นด้วยหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อมนุษย์ตาม หลักขรรวาทธรรม 4 ที่ว่า 1. สัจจะคือความจริงสิ่งประเสริฐเกิดชื่อเสียงและศรัทธา 2. ทมะคือเกิดการข่มตนนิสัยจิตใจให้ปัญญา 3. ขันติคือความอดทนขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ยอมมีทรัพย์ 4. จาคะคือช่วยให้บริจาคมากบุญมีผู้กมิตร์ไมตรีไว้ได้ ในการอบรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อหล่อหลอมให้เป็นเยาวชนที่ดี เป็นพลเมืองที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2541, หน้า 29)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้นำแนวนโยบายการปฏิบัติงานในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเน้นการบริหารโดยใช้การพัฒนาทางด้านการบริหารจำเป็นต้องใช้หลักพุทธธรรมเป็นสิ่งนำทางในการกำหนดแนวทางและทิศทางในการบริหารงานเพื่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน การนำหลักขรรวาทธรรม 4 หลักธรรมแห่งการครองเรือน อันประกอบด้วยสัจจะ ทมะ ขันติและ จาคะ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ย่อมทำให้บุคคลในสังคมสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องและเหมาะสม กับบทบาทที่ตนเองได้รับและและสามารถแยกแยะได้ว่า อะไร คือ ความชั่วที่ควรละและอะไร คือ ความดี หากนำหลักธรรมนี้มาใช้ในการบริหารจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพิ่มความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะส่งผลให้การบริหารมีประสิทธิภาพได้

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรรวาทธรรม 4 มีความจำเป็นมากดังคำกลอนกล่าวไว้ว่า “ผู้นำดีผู้ตามดีต้องดีแน่ผู้นำดีผู้ตามแย่พอกแก้ไขผู้ตามแย่ผู้นำดีมีทางไปผู้นำไม่เอาไหนบรลัยเลย” โดยเฉพาะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในอนาคตต่อไปควรได้รับการปลูกฝังด้วยหลักธรรมขรรวาทธรรม 4 ซึ่งเน้นความมีคุณธรรมทั้งด้านความมีสัจจะความมีทมะความมีขันติและมีจาคะให้เกิดขึ้นด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรรวาทธรรม 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดี จังหวัดมหาสารคามถ้ามีผู้นำที่ไม่ดีก็จะเกิดความเสียหายต่อครอบครัวสถาบันสังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไปการวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านจิตใจแก่ผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรมตามหลักขรรวาทธรรม 4 สำหรับไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของประเทศไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรรวาทธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดี จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรรวาทธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดี จังหวัดมหาสารคาม ของประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมือง

ท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 **ขอบเขตด้านประชากร** ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,918 คน (ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม)

4.2 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านลักษณะท่าทางหรือการวางตัว
- 2) ด้านความกล้าหาญและความเด็ดขาด
- 3) ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต

4.3 **ขอบเขตด้านพื้นที่** ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม ของประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

5.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางการประยุกต์ใช้ฆราวาสธรรม 4 สำหรับพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักฆราวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุณ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,918 คน

6.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุณ จังหวัดมหาสารคามจำนวน 331 คนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (ยุท โภยวรรณ, 2545, หน้า 107)

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน และแบบสนทนากลุ่มดังนี้
ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักธรรมาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุณ จังหวัดมหาสารคามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

6.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักธรรมาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุณ จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักธรรมาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุณ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริตด้านลักษณะท่าทางหรือการวางตัว และด้านความกล้าหาญและความเด็ดขาด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) **ด้านลักษณะท่าทางหรือการวางตัว** พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักธรรมาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุณ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “มีความซื่อสัตย์ สุจริต (สัจจะ)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “มีความสุภาพนุ่มนวล หลีกเลี่ยงการพูดด้วยถ้อยคำหยาบคายหรือเหยียดหยามผู้อื่น (สัจจะ)”

2) **ด้านความกล้าหาญและความเด็ดขาด** พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักธรรมาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุณ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “กล้าทำ กล้าพูด กล้ายอมรับผิดหรือคำติเตียน (สัจจะ)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า

“มีความกล้าได้กล้าเสีย (ขันติ)”

3) **ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต** พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมประกอบการพิจารณาตัดสินใจ (จาคะ)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ข้อ 3 ที่ว่า “มีความเที่ยงตรง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความเสมอต้นเสมอปลายในการบังคับบัญชา (ทมะ)”

7.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

8. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

8.1 ผลการวิจัยพบว่า **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขรวาสาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าผู้นำท้องถิ่นต้องปฏิบัติในขรวาสาธรรมซึ่งเป็นธรรมของผู้นับถือหรือผู้เป็นฆราวาส ต้องใช้ยึดเหนี่ยวในครอบครัว ซึ่งสามารถไปใช้ในที่ทำงานได้ประการแรก คือ สัจจะ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ประการที่สอง ทมะ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในความสัตย์ความดี รู้จักใช้ปัญญา**

ประการที่สาม ชันติ การอดทน อดกลั้น และมีความเพียรที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจ สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใดประการที่สี่ จาคะ การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน(คือไม่เอาประโยชน์เอาได้) ต้องสละประโยชน์แก่ส่วนใหญ่การรู้จักการละวางความชั่ว ความทุจริต ความไม่โปร่งใส หรือหลอกตัวเองอยู่ร่ำไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริวงศานุวัตร ฐานทตโต (บุตรแสน)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักขราวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักขราวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านลักษณะท่าทางหรือการวางตัว พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขราวาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างในทางที่ดีให้แก่ลูกน้อง มีการวางตัวที่เหมาะสม ทำให้ลูกน้องเคารพ และทำตามในสิ่งดีๆ ในทางกลับกันถ้าผู้นำเป็นต้นแบบในทางที่ไม่ดี ลูกน้องก็จะทำตามในสิ่งที่ไม่ดีนั้นเช่นกัน จะตำหนิลูกน้องก็ไม่ได้ ในเมื่อตัวเองยังทำไม่ได้แล้ว จะบอกให้ลูกน้องทำ ก็คงไม่มีทาง ในที่สุดก็จะพากันเสื่อมทั้งหัวหน้าทั้งลูกน้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **กวี วงศ์พุดธิ** กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้นำ ต้องมีลักษณะท่าทาง คือการวางตัวอย่างเหมาะสม ด้วยการแสดงออกโดยท่าทาง ท่วงที วาจา การปรากฏตัว และการประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ซึ่งจะทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือข้อ 1 ที่ว่า “มีความซื่อสัตย์สุจริต (สัจจะ)” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน การเป็นผู้นำที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรมที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์** กล่าวถึง คุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำที่พัฒนาแล้วจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมประจำชีวิตและประจำใจต้องมีความรักในสังขธรรม รักในความซื่อสัตย์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 2 ที่ว่า “มีความสุภาพ นุ่มนวลหลีกเลี่ยงการพูดด้วยถ้อยคำหยาบคายหรือเหยียดหยามผู้อื่น (สัจจะ)” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความสุภาพนุ่มนวล หลีกเลี่ยงการพูดด้วยถ้อยคำหยาบคาย หรือเหยียดหยามผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีความสง่าผ่าเผย ควบคุมตนเองได้ทั้งในการปฏิบัติตนและอารมณ์ แต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์** กล่าวถึงอารมณ์ของผู้นำที่ดีต้องมีอารมณ์ละเอียด อ่อนโยน สุภาพ เรียบร้อย

2) ด้านความกล้าหาญและความเด็ดขาด พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักขราวาธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** ผู้นำที่ดีต้องมีความกล้าในการตัดสินใจและลงมือดำเนินการ ผู้นำต้องกล้าตัดสินใจทันท่วงที ไม่กลัวต่ออันตราย ความยากลำบาก รู้จักฉวยจังหวะและโอกาส ไม่ลังเลหรือขาดความเชื่อมั่น ยึดถือสุ้ง เผชิญปัญหาด้วยความกล้าหาญซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **กวี วงศ์พุดธิ** กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำต้องมีความกล้าหาญ มีความกล้าหาญทั้งกายและทางใจ คืออำนาจ

ทางใจที่บุคคลสามารถควบคุมตัวเองได้ เมื่อตกอยู่ในอันตรายและสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ด้วยลักษณะอันสงบและมั่นคง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 1 ที่ว่า “กล้าทำ กล้าพูด กล้ายอมรับผิดหรือคำติเตียน (สัจจะ)” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้นำท้องถิ่นควรเป็นผู้ที่กล้าพูดกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง กล้ายอมรับความจริง กล้ารายงาน เมื่อพบสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือผิดปรกติไม่โกรธและอาฆาตผู้ที่ติเตียนการกระทำ หรือรายงานความผิดพลาดของตนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **บุญทันดอกโหล** กล่าวว่าผู้บริหารที่ดีควรมีลักษณะดังนี้มีทักษะทางสังคมโดยมีความสามารถที่จะกระตุ้นและแนะนำบุคคลอื่นมีความเป็นเพื่อนได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นมีความฉะไวต่อสถานการณ์ทางสังคมกล้าเผชิญกับปัญหาเป็นผู้นำที่จะทำให้บุคลากรรวมกันเป็นทีมเพื่อเกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการทำงาน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 7 ที่ว่า “มีความกล้าได้ กล้าเสีย (ขันติ)” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้นำท้องถิ่นต้องกล้าตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสียกล้าคิดกล้าทำ คิดไว้ ทำไว้ และต้องมีความระมัดระวังรอบคอบ มีความกระตือรือร้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทินพันธุ์ นาคะตะ** กล่าวไว้ว่า ทมะ หมายถึง ความรักในการฝึกฝนตนเอง ความกระตือรือร้นในการเชี่ยวชาญฝึกฝนตนเอง อย่างไม่มีข้อแม้เงื่อนไข เพื่อให้ตนเองมีทั้งความรู้ ความสามารถ และความดีเพิ่มพูนมากขึ้นทุกวัน เกิดเป็นคนต้องหมั่นปรับปรุงตนเองอยู่เรื่อยไป อย่าอยู่กับที่ ขณะที่คนอื่นเขาวิ่งบ้าง เดินบ้าง แม้ที่สุดกำลังคลานอยู่ ถ้าเราหมั่นนอนหลับ ก็เท่ากับเรากำลังถอยหลัง เรื่องฝึกตัวเป็นสิ่งสำคัญ

3) **ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต** พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทวารวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้นำท้องถิ่น เป็นบุคคลที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และโดยส่วนมาก จะเป็นคนในท้องถิ่นซึ่งจะเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดี ทำให้สามารถบริหารงานและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนของตนเองได้อย่างเข้าใจและเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่ประชาชนได้รับและต้องบริหารงานด้วยความโปร่งใสมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีการควบคุมและติดตามการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ กระแสของความมีคุณธรรมและจริยธรรมกำลังเน้นมากในระบบราชการโดยเฉพาะเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง โปร่งใส มีความเสมอภาค มีความเสียสละรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ผู้นำท้องถิ่นจึงต้องมีความยุติธรรมและมีคุณธรรมประจำใจ สำนึกในความรับผิดชอบต่อประชาชนอย่างสม่ำเสมอ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ประจุมรอดประเสริฐ** ได้ระบุถึงคุณลักษณะที่ผู้บริหารควรมีและเป็นคุณลักษณะที่จะทำให้วิชาชีพการเป็นนักบริหารประสบผลสำเร็จต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์และมีความยุติธรรม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ยึดหลักคุณธรรม และจริยธรรมประกอบการพิจารณาตัดสินใจ (จาคะ)” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้นำท้องถิ่นควรมีจิตสำนึกที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม มุ่งมั่นในการบริการแก่ประชาชน เพื่อบรรลุภารกิจอันสำคัญในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จางง อติวัฒน์สิทธิ์** ที่กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของผู้นำ คือ คุณลักษณะที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วเป็นอย่างดี

ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมและการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Virtues and Ethic)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือข้อ 3 ที่ว่า “มีความเที่ยงตรง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความเสมอต้นเสมอปลายในการบังคับบัญชา (ทมะ)”ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าการ เป็นผู้นำหรือผู้บริหารในองค์กรต้องใช้จิตวิทยา ในการบริหารบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ต้องบริหารด้วยความตรงไปตรงมา เดินบนทางสายกลาง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความยุติธรรม และความเป็นธรรม มีความ ยืดหยุ่นในการทำงาน ต้องรับฟังความคิดเห็นทั้งจากบุคคลที่มีความคิดเดียวกัน และฟังเหตุผลของผู้ที่มีความ คิดเห็นขัดแย้งด้วย เพื่อนำเหตุผลดังกล่าวนั้นมาพิจารณาซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ **กวี วงศ์วุฒิ**ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำต้องมีความยุติธรรม คือคุณลักษณะความไม่ลำเอียง หรือมีอคติ และมีความมั่นคงในการบังคับบัญชาเกี่ยวกับการให้รางวัลและการลงโทษ จะต้องเป็นไปตาม ควรแก่กรณี

8.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตาม หลักทวารวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามผลการวิจัย พบว่า

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก ทวารวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง ต่างเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้ง และเป็นตัวแทนของประชาชน ย่อมรักษาผลประโยชน์ ของประชาชนได้ดีกว่าคนที่มาจากการสรรหา แต่ข้าราชการที่ได้รับการสรรหาเข้าไปทำหน้าที่ ก็ต้องอยู่ใน กรอบของกฎหมาย ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ทุ่มเทการทำงานด้วยความจริงใจเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น และชาติบ้านเมือง จึงทำให้ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **พระครูสิริวงศานุวัตร ฐานทตโต (บุตรแสน)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักทวารวาสธรรมไป ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการ วิจัยพบว่า สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักทวารวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติ หน้าที่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก ทวารวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า อายุไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อภาวะ ผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทวารวาสธรรม 4 ทั้งนี้ประชาชนทุกกลุ่มอายุต่างมีความคิดเห็นต่อผู้นำ ทางการเมืองที่จะเห็นผู้นำที่เป็นคนที่จริงใจและมีความซื่อสัตย์ เฉลียวฉลาด ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย เต็มใจทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน จึงทำให้ประชาชนอายุต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริวงศานุวัตร ฐานทตโต (บุตรแสน)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลัก ทวารวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัด ศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักทวารวาสธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่นของ อภิชาติพร อภิชาติพร อภิชาติพร อภิชาติพร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าผู้แทนที่ประชาชนคัดกรองมากับมือ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อประชาชนสูงสุด ปฏิบัติภารกิจเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนตั้งแต่ต้นจนปลาย และอยู่บนจุดยืนของประชาชน ทำทุกอย่างเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงปฏิรูปดำเนินไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริวงศานุวัตร ฐานทตโต (บุตรแสน)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมไม่แตกต่างกัน

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่นของ อภิชาติพร อภิชาติพร อภิชาติพร อภิชาติพร โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยพูดความจริง มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริ่งใจ พูดว่าจะทำต้องปฏิบัติตามที่พูด มีความอดทนมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละไม่คับแคบ เห็นแก่ตัวให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ด้านลักษณะท่าทางหรือการวางตัว พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่นของ อภิชาติพร อภิชาติพร อภิชาติพร อภิชาติพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยควรมีบุคลิกท่าทางเป็นผู้นำที่มีความสง่างาม เป็นที่เกรงขามและดึงดูดความเลื่อมใสของประชาชน มีความสุภาพอ่อนน้อม สุภาพเรียบร้อย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 1 ที่ว่า “มีความซื่อสัตย์สุจริต (สัจจะ)” ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยควรมีความซื่อสัตย์ ความอ่อนโยน ความมีสัจจะ ความรับผิดชอบและความไม่เห็นแก่ตัว

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 2 ที่ว่า “มีความสุภาพ นุ่มนวลหลีกเลี่ยงการพูดด้วยถ้อยคำหยาบคายหรือเหยียดหยามผู้อื่น (สัจจะ)” ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยควรมีความนุ่มนวลอ่อนน้อมพองปรน ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีและการอ้อมตัวตามกาลเทศะ พูดจาด้วยความสุภาพ ไม่หยาบคายกับผู้อื่น

2) ด้านความกล้าหาญและความเด็ดขาด พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทวารวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยควรมีความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ทำงานด้วยเหตุผลและกล้ารับผิดชอบต่อสิ่งที่ผิดพลาด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 1 ที่ว่า “กล้าทำ กล้าพูด กล้ายอมรับผิดหรือคำติเตียน (สัจจะ)” ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยต้องกล้าที่จะตัดสินใจ กล้าพูด การยอมรับความผิดพลาด ซึ่งแสดงถึงความเข้มแข็งมากกว่าการแสดงความอ่อนแอ (แต่ไม่ใช่ผิดพลาดเป็นอาชญา โดยไม่มีการแก้ไขปรับปรุง หรือผิดซ้ำซาก)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 7 ที่ว่า “มีความกล้าได้ กล้าเสีย (ขันติ)” ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยควรมีความใจกล้า กล้าได้กล้าเสีย ทำในสิ่งที่หลายคนไม่กล้า หรือพร้อมรับงานได้ทุกชนิด

3) ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทวารวาสธรรม 4 องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยมีความยุติธรรม ไม่มีความลำเอียงควรวางตัวเป็นกลาง บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้อง และผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ยึดหลักคุณธรรม และจริยธรรมประกอบการพิจารณาตัดสินใจ (จาคะ)” ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน มีความอดทน ใช้ความรู้ ความคิดอย่างเต็มกำลังความสามารถ ปรับปรุงตัว ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 3 ที่ว่า “มีความเที่ยงตรง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความเสมอต้นเสมอปลายในการบังคับบัญชา (ทมะ)” ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยมีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีมนุษยธรรม มีความเสมอต้นเสมอปลายทั้งต่อการบังคับบัญชาและประชาชน

9.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทวารวาสธรรม 4 ในพื้นที่อื่น ซึ่งอาจเป็นระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

2) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักทวารวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นในประเด็นอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยยังไม่ได้ทำการวิจัยในครั้งนี้

10. บรรณานุกรม

กวี วงศ์พุดิ. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพ, 2539.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542. ทินพันธุ์
นาคะตะ. **พระพุทธศาสนากับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2529.

บุญทันดอกไธสง. **พฤติกรรมสู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพมหานคร : เอส แอนด์จีกราฟฟิค, 2539.

ประชุมรอดประเสริฐ. **นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร :
เนติกุลการพิมพ์, 2543.

พระครูสิริวงศานุวัตร ฐานาทโด (บุตรแสน). “การนำหลักขรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. “ดัชนีชี้วัด: เครื่องมือของการติดตามประเมินผล”.
วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 2 ฉบับที่ 4. (กุมภาพันธ์ 2542) : 2.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **คุณลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เฟื่องอักษร, 2541.

11. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ
และดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไข
ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขออนุโมทนา
ขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร. ประพิศ โบราณมูล อาจารย์ประจำ/เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ
มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นายเอี่ยม อามาตย์มูลตรี อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และนายนิคม ปีกกาโล นายกองค้การบริหารส่วนตำบลดงยาง
อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบรวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ (พิเศษ)ดร.สุกิจ ชัยมิลิก และรองศาสตราจารย์อุดม พิริยสิทธิ์กรรมการ ที่กรุณาตรวจสอบ
แก้ไข รูปแบบ และให้ข้อเสนอแนะอย่างเป็นระบบ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้นขอ
อนุโมทนาขอบคุณ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล บุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลดงยาง อำเภอนาดูน
จังหวัดมหาสารคาม และประชาชน ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูล
ในการค้นคว้าวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ คุณประโยชน์อันพึงมีแก่การศึกษา
ค้นคว้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีในส่วนของการศึกษาค้นคว้านี้แก่บิดา มารดา และบุพการีชน
ผู้มีพระคุณทั้งมวล อุปัชฌาย์ ครู-อาจารย์ผู้เคยอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขอท่านทั้งหลาย
จงมีความสุข ความเจริญยิ่งในคุณงามความดีด้วยเทอญ